

ja no és més que un record de lingüistes i filòlegs

En llengua d'oc i en francès (també en italià antic) hi havia hagut formes en *s*, però era sobretot en el derivat amb preverbi, ASSIDÈRE (cf. supra Meillet-Ernout), sembla que amb molt poques excepcions de SIDÈRE moribund Jaberg trobant que en italià apareixen dins un to culte (ignorant totalment el català, i no sabent res de *siure*) tira a qualificar-les de cultistes, llatinitzants, o a cercar-los explicacions analògiques. Reconeix que en els textos medievals n'ha col·leccionat, no pas un escaig, sinó 14 exemples de *assire* i tres de *assir*: són quasi tots en trobadors, i alguns de tan antics com Cardenal, Marcabré i el Monge [de Montaudon, probt ] Però com que avui no s'ha conservat en els patuesos [i doncs, és clar], i com que no n'hi ha d'antics en prosa [pobra prosa occitana'] afirma que tot és lírica, insinuant ús cultista o llatinitzant, perquè 10 o pocs més dels 17 o 14 exs tenen sentit figurat; i alegant que no figura en la narrativa o èpica (*Daurel e Beton, Crozada*, i nega que figura en *Flamenca*) suposa que fos un terme estrany al llenguatge popular (pp. 404-5).

Hi ha almenys exageració; per més que es noti alguna diferència amb el català, sobretot en el sentit de la quasi exclusivitat del derivat *assire*. Però el llenguatge de P. Cardenal és viu — i coent, pobres eclesiàstics. «quan són en refrèitor / no m'o tenc ad honor, / qu'a la taula aissor / vey los cussós *assir*, / e primiers s'eschauriz»: 'als trapelles, veig que els assignen scient a la taula més alta', assegurat per la rima, també Marcabré: «amors e joys d'eyssa guiza / --- / que joys e bon' aventura / mi tolh un pauc de rancura / que m'és ins e l cor *assiza*», i el Monge de Montaudon, guelf anticatalà, segurament alludint als almogàvers, famolencs i esparracats, en la famosa tençó amb Albert, 'Quins valen més Catalans o Francesos?'. «Pauc pot Jaissar, Albert, al mieu albire, / après sa mort, nuils hom a sos parens, / quant sai non à, totz vius e sàs, qué frire, / qu'anc no lo vim sobre cavals *assire* / ans pren òm emblant, ab los sirvens» (Appel, *Chr*, 76 40, 42 41; 97.41).

En fi del participi passiu, *assis*, *assiza*, n'hi ha encara tres casos més en la *Cbrest* d'Appel: Lanfranc Cigala (102 79), un en l'èpica (*Damiata*, 121 76) i un en el roman, *Jaufré* 3.128. I no sols no és exacte que falti en *Flamenca*, sinó que allí hi ha l'exemple que conec de *sire*, tan arcaic com el *siure* català, i assegurat per la rima: «que non o vis / sos ostes, que josta lui *sis*» 'que no ho veies el seu hoste, que va fer seure al seu costat' (v. 2588). Del nostre trobador Cerverí no tinc a mà més que un ex de *seure* (interpretació probable, no ben segura, amb el pf 3 *sec*, en rima amb *é*, segons el standard cat-occid, que no xocaria si era fill d'un noble de Cervera, 34/21 6).

Atesos aquests fets oc, comptem tanmateix amb una prova flagrant que el valor aspectual de SIDÈRE, oposat al de SÈDÈRE, s'havia mantingut encara en català força temps més tard que en llengua d'oc, quan en aquesta ja s'havien confós del tot les dues variants. En la traducció catalana del *Breviari d'Amor*, 5 dels set mss.

(segons la sinopsi que en fa Antoni Tobella, 1985), porten «e la pel del leó és bona que *sga* sobre ela aquel qui à mal de morenes» allà on el text original, de Matfré Ermengaut, ja posa que *sega* (v 7476); M. Ermengaut escrivia a Beziers el 1288, en llenguatge occità molt conservador, mentre que la versió o versions catalanes mostren llenguatge de mj. o fi del segle XIV

Per al francès i l'italià, més llunyans, podem quedar-nos amb l'examen que en féu Jaberg. En italià *assidere*, *-dersi*, forma encara no desueta, es presentaria en testimonis pertanyents només al llenguatge elevat («durchaus unvolkstümlich», «gehobene Sprache», p. 374). En francès antic *assire* no apareix més que l'any 1251 i una vegada en el S. xv, pp. 394-5, si bé n'hi ha algun més que considera formes dubtoses (nota 5). I sens dubte ara està molt estès en els patuesos, car avui hi és fins i tot el tipus de més extensió: justament això és el que l'indueix a cercar complicades explicacions analògiques (quan no literàries), no sols en francès sinó en romànic. Reconeix que a París i en la llengua comuna està ben documentat des del S. xvi (data ben tardana per al francès); però Th Corneille reporta que en una reunió de l'Académie Fr. es va decidir que, si bé *il s'assied* i *il s'assit* s'usen tots dos, aquell és el millor (si bé no mancaren algunes contradiccions, ni dins el cercle acadèmic, i sembla que Vaugelas preferia *ils s'assient* en indicatiu), p. 397. Tot això està bé, i només amb el tort de deixar-se influir massa pels fets de la França del Nord i de la llengua italiana.

També a la Península Ib., hi ha hagut divorci i encara més radical: en castellà (i no gaire menys en portuguès) confusió total de SEDÈRE i ESSE (amb oblit absolut de SIDÈRE), en català hi ha hagut contactes entre aquells dos verbs, però almenys cinc-cents anys més tard que a Castella, i mai una fusió: que a ponent de nosaltres fou radical i consumada des dels inicis literaris, mentre que en català no ha prosperat gaire, i no li hem de deixar fer més estralls.

DERIV. Dels resultats del participi actiu (SEDENTEM), ja n'hem dit alguna cosa a SETI. *Sient* funcionava encara amb valor verbal a l'E. Mj.: «si negú nafra caval --- homé *sient* dessús ---», *Usatges*, 55; «Lo sotsdiacha va dir la Epístola, e lo prevere roman sols: vet la fuyta que féu en Egipte, e per ço està molt lo prevere *siente*», StVicentF, que també porta *sehint* (sense que puguem excloure de cap dels dos el valor gerundial ni el de participi quan tant s'interpenetren): «pujà sobre aquesta nau, e ensenyave *sehint*, car la creu axí és com una cadira» (< *cathedra*' trona: tràgica, tremenda), *Quar*, 255.159; *Serm* II, 163.11.

Oim la paraula majestàtica del gran quatrecentista: «Mas Venus diu —Yo són rey natural, / ab alguns déus, senyors jus mi *sients*: / per mi són bons e per si no-valents», Ausiàs LXXXV, 4f, *sient* es troba també en altres escrits: «és home que pert lo dia *sient*», JnEsteve (*LiEleg*) (a. 1458), Baraut, *Jant del Miracle*, 169; es digué *en sient*, i potser no, o no sols, per influència francesa: «c<u>ant él s'è dresà *én sient*, yo viu quà